

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Odůvodněnost zásahu do práva na ochranu rodinného života spočívající v umístění nezletilého do výchovného ústavu a jeho držení v něm

Zákonné předpoklady pro umístění nezletilého do výchovného ústavu a držení nezletilého ve výchovném ústavu jsou stanoveny v ust. § 924 z. č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, a to tak, že ocitne-li se dítě ve stavu nedostatku řádné péče bez ohledu na to, zda tu je či není osoba, která má právo o ně pečovat, anebo je-li život dítěte, jeho normální vývoj nebo jeho jiný důležitý zájem vážně ohrožen nebo byl-li narušen, soud upraví předběžně poměry dítěte na nezbytně nutnou dobu. Procesní úprava je pak obsažena v ust. § 452 z. č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních.

Umístění nezletilého do výchovného ústavu stejně jako jakékoliv opatření státu vedoucí k rozdělení rodiny je významným zásahem do práva na ochranu rodinného života a jak opakovaně judikoval Evropský soud pro lidská práva^[1] i Ústavní soud, takový zásah musí být opodstatněný a přiměřený sledovanému legitimnímu cíli. Ústavní soud se touto problematikou zabýval i ve svém nedávném rozhodnutí,^[2] kdy odvolací soud změnil rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým byl nezletilý svěřen do péče matky s určením tzv. širokého styku otce, tak, že rozhodl o umístění nezletilého do dětského diagnostického ústavu, čímž vyhověl návrhu původního kolizního opatrovníka, aby byl nezletilý umístěn do neutrálního a stabilního prostředí za účelem provedení diagnostiky. V daném případě byla komunikace mezi rodiči nezletilého nefunkční, nerespektovali vykonatelné rozhodnutí soudu, vzájemně bránili styku druhého rodiče s nezletilým. Dle krajského soudu, s ohledem na chování rodičů, kteří nejsou schopni vzájemně se domluvit, nezbyvalo nic jiného než nezletilého umístit do neutrálního prostředí, kde nebude ovlivňován a stresován jejich konfliktem.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu podal otec ústavní stížnost pro nepřezkoumatelnost rozhodnutí, kdy soud nerozhodl o důkazech, které jsou v přímém rozporu se znaleckým posudkem, jež považuje za vnitřně rozporný a také nepřezkoumatelný pro nedostatečné zdůvodnění jeho závěrů. K ústavní stížnosti se vyjádřil i kolizní opatrovník, Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí, který k věci uvedl, že bylo porušeno jak právo stěžovatele na spravedlivý proces, tak zprostředkovaně právo nezletilého na ochranu rodinného života. Odvolací soud porušil základní princip, že dítě nemůže být odděleno od svých rodičů, nejsou-li k tomu závažné důvody, které je soud povinen zkoumat.^[3] Zejména soud pochybil, když nezjišťoval nejlepší zájem dítěte a jeho názor, kdy nezletilému bylo v té době 11 let, a neučinil vše pro ochranu nezletilého, když nevyužil možnosti donucovacích prostředků v podobě nařízené rodinné terapie, psychoterapie či nařízeného asistovaného setkání.

Ústavní soud ústavní stížnosti vyhověl a napadené rozhodnutí zrušil. Shledal **porušení ústavně zaručených práv stěžovatele a zprostředkovaně také porušení ústavně zaručených práv nezletilého na soudní ochranu** podle čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy a **na ochranu rodinného života a výchovu dětí** dle čl. 10 odst. 2, čl. 32 odst. 4 Listiny a čl. 3 odst. 1 Úmluvy. Ústavní soud zdůraznil, že esenciálním kritériem je nejlepší zájem dítěte a ten je soud povinen zkoumat, poukázal na to, že nejlepší zájem se může měnit v čase a měl by být vždy posuzován individuálně se zohledněním konkrétní situace, v níž se dítě nachází, jeho osobních poměrů a potřeb.

Zopakoval již své předchozí závěry, že pouhá skutečnost, že by dítě bylo možno umístit do prostředí vhodnějšího pro jeho výchovu, nemůže být důvodem pro odnětí dítěte z péče rodičů.[4] Oddělení rodičů a dětí je chápáno jako krajní možnost, k níž by mělo být přistupováno až po náležitém zvážení, že jiná - mírnější - alternativní opatření na podporu rodiny by nebyla dostatečná.[5]

Dle Ústavního soudu odvolací soud především nesprávně aplikoval v úvodu citované ustanovení § 924 občanského zákoníku, neboť při rozhodnutí o umístění nezletilého do diagnostického ústavu neprokazoval, že je nezletilý ve stavu nedostatku řádné péče nebo že je jeho vývoj vážně ohrožen. Přitom takové rozhodnutí znamená faktickou separaci dítěte od rodičů a citelný zásah do osobního a rodinného života, dítě determinuje nevratným způsobem v jeho dalším sociálním životě. Ústavní soud také dovodil, že je povinností soudu zkoumat nejlepší zájem dítěte, opatřit si s ohledem na jeho věk a kognitivní vlastnosti vlastní vyjádření nezletilého ve věci, stejně jako neutrální znalecký posudek naplňující zákonné a odborné požadavky. Ústavní soud také poukázal na to, že s ohledem na věk nezletilého nelze pro účely rozhodování o odnětí dítěte z péče rodičů a jeho umístění do zařízení ústavního typu nahradit výslech nezletilého zprostředkovaným zjištěním jeho názoru, např. prostřednictvím školského zařízení, jak již uvedl ve své předchozí judikatuře.[6] Dal za pravdu také koliznímu opatrovníkovi, že soud nevyužil prostředků, které měl k dispozici jako rodinná terapie, psychoterapie či asistovaná setkání, které mohly vést pro zlepšení vzájemné komunikace mezi rodiči a vztahů v rodině.

Závěr:

Umístění nezletilého do výchovného ústavu je významným zásahem do práva na ochranu rodinného života. Takový zásah musí být opodstatněný a přiměřený sledovanému legitimnímu cíli, přičemž odůvodněný může být pouze tím, že je nezletilý ve stavu nedostatku řádné péče nebo že je jeho život, vývoj nebo jiný důležitý zájem vážně ohrožen, přičemž soud je povinen zkoumat nejlepší zájem dítěte, opatřit si s ohledem na jeho věk a kognitivní vlastnosti vlastní vyjádření nezletilého ve věci.



JUDr. Michaela Švecová,
advokátka



Mgr. Monika Kokešová,
právnička



Valíček & Valíčková

advokátní kancelář, s.r.o.

[Valíček & Valíčková, advokátní kancelář](#)

Kanceláře **Brno**: Nám. Svobody 18, Brno

Kancelář **Praha**: The Flow Building, Václavské nám. 47, Praha

Kancelář **Vyškov**: Dukelská 12, Vyškov

Kancelář **Ivančice**: Petra Bezruče 2, Ivančice

Tel.: 770 685 603

email: info@brno-advokatnikancelar.cz



[1] rozsudek velkého senátu ESLP ve věci K. a T. proti Finsku ze dne 12. 7. 2001, č. 25702/94

[2] náleží Ústavního soudu ze dne 29. 11. 2022, sp. zn. IV. ÚS 412/22

[3] rozsudek velkého senátu ESLP ve věci Strand Lobben ze dne 10. 9. 2019, č. 37283/13

[4] náleží Ústavního soudu ze dne 19. 6. 2018, sp. zn. III. ÚS 1265/16

[5] náleží Ústavního soudu ze dne 20. 7. 2010, sp. zn. IV. ÚS 2244/09

[6] náleží Ústavního soudu ze dne 19. 6. 2018, sp. zn. III. ÚS 1265/16

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)

- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)